



FrikirkeNet

NETVÆRK AF DANSKE FRIKIRKER

Kirker, musik og ophavsret

Indledning

Ophavsret er kompliceret! Reglerne herom kan opleves irriterende, måske endda urimeligt begrænsende. En vejledning til kirker kan hurtigt blive forældet eller mangelfuld, fordi nye situationer og spørgsmål opstår. Dette er et forsøg på primo maj 2020 at skabe et overblik. Det vil nok også hurtigt blive forældet, og der er sikkert relevante spørgsmål, der ikke besvares her. Ikke desto mindre gøres forsøget.

Helt grundlæggende, kan mange ting være et "værk" i ophavsretslig forstand: en komposition, en original tekst, en oversættelse, et billede, en video, en film, en skulptur, en dans, og så videre. Man kan meget nemt uforvarende komme til at krænke ophavsretten til et værk. Og det er både ulovligt og strafbart.

Tommefingerregel nr. 1 er: Brug ikke en kilde/gengiv ikke et værk, hvis du er i tvivl om, hvorvidt du må!

Tommefingerregel nr. 2 er: Sørg for, at din kirke har de nødvendige aftaler/abonnementer!

Normalt placeres en kildehenvisning til sidst, men af hensyn til begrebsafklaring begynder vi her.

Kilder:

- Retsgrundlaget i en dansk sammenhæng er [Bekendtgørelse af lov om ophavsret](#).
- Aalborg Universitet har på sin hjemmeside en vejledning om ophavsret, som på mange måder giver et fint overblik, og som er forholdsvis nem at navigere i. Den kan ses [her](#).
- Onlinemediet kirke.dk bragte 3. april 2020 [denne](#) vejledning (foranlediget af coronakrisen med mange deraf følgende onlinegudstjenester). Den er dog kun tilgængelig for abonnenter.
- Tidsskriftet journalisten.dk bragte 4. maj 2018 [denne](#) artikel om de ofte svære afvejninger og overvejelser, der skal gøres i forbindelse med brug af billeder. Den er principielt lige så relevant i forhold til skulpturer, danse, installationer og meget andet.
- Brug af bibeloversættelser er omfattet af copyright. Se Bibelselskabets vejledning herom [her](#). Bibelselskabet har desuden 1. maj 2020 offentliggjort [denne](#) særordning vedrørende brug af bibeltekster i forbindelse med onlinegudstjenester.
- Brug af tekster, noder og akkorder forvaltes i Danmark af *Copydan Tekst & Note*. Der findes særlige aftalemuligheder for kirker, som beskrives [her](#).
- "Brug af musik" er ikke bare brug af musik. Der er forskel på, om man selv *fremfører* (synger/spiller) musik, eller om man afspiller musik, som andre har indspillet – for eksempel fra cd eller iTunes. [Gramex](#) repræsenterer de musikere og pladeselskaber, som har indspillet og udgivet musikken.

[Koda](#) repræsenterer de komponister og sangskrivere, som har skrevet og komponeret musikken.

- Et godt sted at begynde for at få et overblik er Kodas FAQ, som er [her](#). Koda har desuden lavet en særskilt FAQ om livestreaming og digitale gudstjenester, som er [her](#).
- Gramex har lavet en tilsvarende fin FAQ, som kan ses [her](#). Der er en del overlap mellem den og Kodas FAQ. Gramex skriver lige ud, at man for eksempel i forbindelse med afspilning af musik i butik eller café kan nøjes med at indgå en aftale med Koda, da Gramex og Koda har en indbyrdes aftale om dette.
- Christian Copyright Licensing, Inc (CCLI) er en amerikansk baseret organisation, som varetager rettigheder til tekst og musik for en lang række (også danske) lovsangsmusikere, komponister, tekstforfattere, oversættere og forlag. Et CCLI-abonnement er umiddelbart dyrere og mere administrativt tungt end en aftale med *CopyDan Tekst & Node*, men indeholder også fordele.
 - Læs om CCLIs grundlæggende copyright licens [her](#).
 - CCLI tilbyder også en streaming-licens; se [her](#).
- Christian Video Licensing International (CVLI) tilbyder licenser til kirker og kirkelige organisationer, der ønsker at vise film eller filmklip i forbindelse med gudstjenester eller andre arrangementer (for eksempel filmaftener). Vilkår og betingelser for en CVLI-licens kan ses [her](#).
- Spotify tilbyder en nem og yderst mobil måde at afspille musik på. Men kun til privat brug! Deres *Terms and Conditions* kan ses [her](#). Se især punkt 9. Spotify har også en udgave til erhvervsmæssig brug, som man kan bruge i kirkeregion – den hedder [Soundtrack](#).
- I facebookgruppen [Den Digitale Kirke](#) findes en række opslag og diskussioner med tag'et KODA + Ophavsrettigheder. Gruppen er en spontant opstået ERFA-gruppe for kirkelige ildsjæle, der på grund af coronakrisen har kastet sig ud i onlinegudstjenester. Her deler folk spørgsmål og svar med hinanden.

Regler, når man mødes fysisk i en kirkebygning

Det er det logiske sted at begynde en vejledning. Alle restriktioner og krav, der gælder i kirkerummet, gælder også online. Regler for onlinebrug af tekst, musik m.m. er på nogle punkter mere restriktive, men på *ingen* punkter mindre restriktive.

Må man læse højt fra Bibelen?

Ja, men Bibelselskabet har rettighederne til de oversættelser, som de har investeret tid og penge i at udgive. De forklarer reglerne for brug heraf [her](#). Når man citerer, skal rettighedshaveren krediteres og kilden angives. Det betyder konkret, at man i forbindelse med oplæsning skal nævne, at bibelteksten er fra den autoriserede oversættelse, Det Danske Bibelselskab 1992 (eller hvilken af Bibelselskabets oversættelser, man nu benytter). Vises teksten derudover for eksempel på PowerPoint, kan citathenvisningen stå under sidste del af citatet. Det samme krav om citathenvisning gælder for brug af Bibelen på hverdagsdansk fra forlaget Scandinavia.

Må man synge salmer og lovsange? Skal der betales for dette?

Ja, man må gerne fremføre (synge/spille) musik til gudstjenester og gudstjenestelignende aktiviteter. Og nej, der skal ikke betales for det. Gudstjenester er undtaget for Koda-afgift ifølge [Lov om ophavsret](#) § 21.

Ophavsretslovens § 3 betyder, (a) at ophavsperson til såvel tekst som musik skal krediteres, og (b) at man skal sikre sig, at værket må bruges i en religiøs sammenhæng. Det sidste må formodes at

være tilfældet med salmer og lovsange, men ved brug af mainstream musik skal tilladelse indhentes fra ophavsperson.

Et værk kan være (a) en melodi, som komponist har ophavsret til, (b) en original sangtekst, som tekstforfatter har ophavsret til, eller (c) en oversættelse, som oversætter har ophavsret til. I princippet har alle tre typer ophavsrethavere krav på at blive krediteret. Ifølge lovens § 63 bortfalder ophavsretten til et værk, når ophavsperson har været død i 70 år.

Må man vise salmer og lovsange på PowerPoint, fotokopier, sangblade eller andet?

Som udgangspunkt nej. Medmindre man har indgået en aftale herom enten med CopyDan eller CCLI. Der er fordele og ulemper ved begge.

- CopyDan:
 - Er umiddelbart billigst. En basisaftale koster 0,88 kroner per medlem per år.
Er der i kirken en lovsangsgruppe, kirkekor eller lignende, som skal bruge fysiske eller digitale kopier både ved øvelse og under gudstjenester, bliver det markant dyrere, idet der så skal der tegnes en tillægsaftale til 60,08 kroner per "kormedlem" per år. Digitale kopier må ikke deles offentligt, men skal lagres på lukket, passwordbeskyttet drev.
 - En sådan aftale + tillæg giver ret til at benytte [al dansk og udenlandsk tekst & node](#) (stadig forudsat at ophavsperson tillader brug i religiøs sammenhæng).
 - Der er ikke nogen fast indrapporteringspligt af, hvilke værker man benytter, men CopyDan kan lejlighedsvis kræve rapportering i en afgrænset periode.
 - For flere detaljer om betingelser og priser, se [her](#).
- CCLI:
 - Er i udgangspunktet dyrere. En kirke på 100-249 medlemmer betaler 1.845 kroner per år. Se komplet prisliste [her](#).
 - CCLI giver ret til brug af *meget musik*, men ikke (som CopyDan) *al musik*. Et CCLI-abonnement giver dog adgang til mere end 300.000 sange. Man skal på forhånd sikre sig (ved at søge i CCLIs database), at det musik, man ønsker at bruge, er dækket af CCLI.
 - CCLI er mere bureaukratisk tungt. Der skal regelmæssigt indberettes til CCLI, hvilke sange, man har sunget.
 - CCLI tilbyder til gengæld omfattende muligheder for download af tekster, noder, akkorder, arrangementer m.m.

Hvordan er reglerne, hvis man holder en lovsangsaften eller andre arrangementer?

Det er svært at give et entydigt svar på. Det afgørende er, om der er tale om på den ene side gudstjeneste eller *gudstjenestelignende* arrangementer - eller på den anden side koncertlignende arrangementer, hvor musikken er det bærende element. Vil man være på den sikre side, bør man indgå en [kirkeaftale](#) med Koda eller tegne abonnement hos CCLI. Basisaftalen med CopyDan giver som udgangspunkt også ret til gengivelse af tekster i forbindelse med andre kirkelige arrangementer, men læs [aftalebetingelserne](#) nøje!

Skal man også betale, hvis man har fået tilladelse direkte fra kunstneren?

Ja. Hvis en komponist eller tekstforfatter er medlem af Koda og/eller CopyDan eller affilieret med CCLI, så har vedkommende *ikke* selv ret til at give andre lov til gratis at bruge værket. Bordet fanger juridisk. Så skal brug af værket lovliggøres via de rette kanaler. Det er altså ikke fyldestgørende, at man har ringet eller mailet med den og den lovsangsmusiker, som har sagt, at "vi da gerne bare må bruge hendes/hans sange, alt det vi vil."

Må man vise klip fra YouTube, officielle musikvideoer eller filmklip?

Et CVLI-abonnement giver blandt andet ret til at anvende filmklip i gudstjenester. Man skal dog sikre sig, at det konkrete værk er omfattet af CVLI (det kan søges på deres [hjemmeside](#)).

Det fremgår af Aalborg Universitets [vejledning](#), at:

"Youtube, Vimeo og lignende online platforme indeholder brugergenereret indhold. Det er derfor tilladt at fremvise videoerne herpå, hvis det er rettighedshaveren selv, der har lagt videoen ud. Det kan dog være vanskeligt at afgøre, hvem rettighedshaveren er, og om videoen er lagt lovligt ud på platformen. Mange kopierer andres film, billeder, musik med mere og uploader det uden den oprindelige rettighedshavers samtykke. Disse er ulovlige at fremvise og dele med andre. Hvis du gerne vil fremvise en video fra Youtube, Vimeo eller en lignende platform, bør du derfor undersøge:

- *Hvem har rettighederne til filmen/videoen? (det kan være mere eller mindre tydeligt)*
- *Hvem har gjort videoen tilgængelig?"*

Må man bruge musik fra Spotify for eksempel som baggrundsmusik i café eller foyer eller i forbindelse med gudstjenester, bryllupper eller andet?

Entydigt nej! Punkt 9, stk. 1 i Spotifys [Terms & Conditions](#) forbyder enhver brug af et privat abonnement i offentlig sammenhæng:

"The following is not permitted for any reason whatsoever: copying, redistributing, reproducing, "ripping," recording, transferring, performing or displaying to the public, broadcasting, or making available to the public any part of the Spotify Service or the Content [...]."

Et Spotify-abonnement må hverken bruges i en bluetoothhøjtaler på stranden eller over kirkens lydanlæg eller andet offentligt. Det er simpelthen et brud på den individuelle brugers aftale med Spotify.

... jamen så fra en CD da ... eller en sang, jeg har købt i iTunes?

Svaret findes i Kodas [FAQ](#):

"Når du har købt en cd eller et musiknummer, har du købt retten til at spille musikken privat, men ikke retten til at spille musikken offentligt. Betalingen til Koda dækker den værdi, som musikken skaber for de virksomheder, der bruger musik, fx butikker, restauranter og fitnesscentre. I Koda sørger vi for at den værdi, som musikken skaber i det offentlige rum - fx gode oplevelser eller god stemning - går tilbage til dem der har skabt musikken."

Vil man afspille musik, som andre har brugt tid og resurser på at indspille, så skal der indgås en aftale med Koda og/eller Gramex herom. Og det må stadig ikke være musik, som privatpersoner har købt; det skal være musik, som er købt af den kirke/forening, der indgår aftalen med Koda/Gramex.

Regler online

Når en kirke går online, skal man gøre sig klart, at der er *flere restriktioner og færre rettigheder* end ved fysiske gudstjenester. Det er besværligt, men sådan er det. Der er desuden forskel på, om man *livestreamer*, eller om gudstjenesten efterfølgende *ligger tilgængelig* online.

Må man læse højt fra Bibelen?

Svaret afhænger af, hvilken oversættelse der benyttes. Mange kirker har i snart en del år lagt

prædikener og/eller gudstjenester på nettet som video- eller lydfiler (altså digital udgivelse), uden at dette har ført til sager om ophavsret. Om der dermed er dannet en juridisk præcedens, ved vi ikke.

Bibelselskabet har en fin [vejledning om copyright](#), men har traditionelt ikke aktivt opsøgt sager om krænkelse af ophavsret, hvor kirker for eksempel har benyttet bibeltekster i forbindelse med gudstjenester. Bibelselskabet offentliggjorde 1. maj 2020 [denne](#) særordning for brug af bibeltekst online. Heraf fremgår:

Fra 1. april 2020 må man benytte bibeltekst ved online-fremførelse, uden vederlagsbetaling og uden licensaftale med Bibelselskabet, så længe man krediterer korrekt og følger nedenstående retningslinjer. For nogen brug er der ikke en tidsbegrænsning, for anden er det tilladt frem til 1. september 2020.

Eksplicit i forhold til gudstjenester siges følgende om såvel 1992-oversættelsen som Bibelen 2020: *Der gælder særlige regler for brug af [...] bibeltekster ved fremførelse/oplæsning online i en gudstjeneste. Det er tekster, som har en særlig karakter, og derfor giver Bibelselskabet tilladelse til, at kirken kan anvende disse gratis, uden tidsbegrænsning og uden licensaftale med Bibelselskabet. Bibelteksten kan desuden sættes på livevideoer, hvis kirken har en aftale med Copydan Tekst & Node. Det vil sige at fx en live online eller en videogudstjeneste, som er lagt på Facebook eller YouTube, ikke behøver at blive fjernet igen.*

Der henvises i særordningen til "kirkeårets bibeltekster" samt diverse liturgiske tekster (fadervor, nadverindstiftelse, velsignelse med flere), men ikke konkret til folkekirkens tekstrække.

Bibelselskabets forlagschef bekræfter i telefonsamtale af 1. maj 2020, at ordningen også gælder for kirker, der følger andre (eller ingen) fastlagte tekstrækker, herunder frikirkelige gudstjenester. Der er begrænsninger for brug af Bibelselskabets oversættelser i forbindelse med *andet end gudstjenester*. Det anbefales at læse deres generelle vejledning og deres onlinesærordning nøje.

Forlaget Scandinavia har en lidt mindre restriktiv politik vedrørende brug af *Bibelen på hverdagsdansk* (BPH). Der må ikke oplæses et helt bibelsk skrift eller flere end 200 vers, og anvendelsen må ikke være kommerciel. Derudover må BPH anvendes ved såvel livestreaming som gudstjenester (og andre kirkelige arrangementer), der ligger tilgængelige online. Det bekræfter forlagets ejer telefonisk 17. april 2020.

Bemærk: Uanset hvilken bibeloversættelse, der anvendes, så skal kilden krediteres (for eksempel i videoens beskrivelse på Facebook eller YouTube) med titel, forlag og udgivelsesår. Det er et krav fra begge forlag.

Må man synge salmer og lovsange?

Ja. I forbindelse med coronakrisen har Koda indført [midlertidige regler til og med 31. maj 2020](#).

Om disse forlænges, vides ikke i skrivende stund (primo maj 2020). Heraf fremgår følgende vedrørende livestreaming og digitale gudstjenester:

Ved livestreamede, digitale gudstjenester må man spille/synge den samme musik som ved fysiske gudstjenester. Livestreaming af koncerter, musikgudstjenester, fællessang og lignende, som er gratis for forbrugerne, og som samtidig er uden reklamer, uden sponsorater og uden nogen former for økonomisk brugerbidrag, er frem til den 31. maj 2020 gratis. Dog kræver det en såkaldt vederlagsfri tilladelse, og den får man ved at skrive til kunde@koda.dk.

Af kirke.dk's vejledning fra 3. april 2020 fremgår, at:

"Så længe livestream og videoer med musik alene kan afspilles på Facebook eller YouTube, kræver det ikke en særskilt aftale med Koda."

Dorthe Lindbjerg, kommunikationskonsulent ved Indre Mission, der har samlet oplysningerne til kirke.dk's vejledning tilføjer i et [opslag](#) i *Den Digitale Kirke* 31. marts 2020: "Det skyldes, at Koda har indgået en aftale med Facebook og YouTube, der omfatter brugen af musik på de to platforme." Dette er desuden bekræftet i mail af 19. marts 2020 fra Oliver Kaufmann, juridisk konsulent ved Koda. Gudstjenester må altså godt ligge tilgængeligt på YouTube og Facebook også efter endt livestreaming.

Må man sætte tekster på skærmen?

Af CopyDans [Vejledning til Sogne, Kirker og Trossamfund](#) fremgår ret kategorisk, at:
"... kopieret materiale aldrig må deles/uploades på internettet."

Kirke.dk's [vejledning](#) fra 3. april 2020 siger dog noget andet. Direkte adspurgt, har CopyDan oplyst, at:

"Sang- og salmetekster kan sættes på livevideoer, hvis kirken har en aftale med Copydan Tekst & Node."

Bemærk, at dette gælder *livevideoer*; ikke videoer, der efterfølgende ligger tilgængeligt online.

Hvad så, hvis man har abonnement og streaminglicens via CCLI?

Gennem et CCLI-abonnement + streaminglicens kan man tilkøbe sig ret til lovligt at sætte sangtekster på skærmen både ved livestreaming og ved gudstjenester, der også efterfølgende ligger tilgængelige online. CCLI oplyser følgende i e-mail af 16/4 2020:

We are offering an addition to our regular CCLI-Church Copyright Licence, the CCLI-Streaming Licence. If you are holding both of these licences with your church you are allowed to broadcast song lyrics of songs that are licenced with CCLI with the help of the internet. It does not matter if you live stream, upload videos or do video conferences like Zoom.

CCLI henviser i øvrigt til, hvad vi har beskrevet ovenfor i forhold til Koda; at gudstjenester må livestreames og/eller lægges tilgængelig på Facebook og YouTube, men at der ved brug af andre platforme skal betales Koda-afgift.

Se CCLIs [Streaming Licence Terms of Agreement](#) her. Benytter man et CCLI-abonnement, skal man som ved fysiske gudstjenester gøre sig klart, at man kun må benytte musik, som er indeholdt i CCLIs katalog eller *public domain*. I dansk sammenhæng er det ensbetydende med, at ophavsperson har været død i 70 år.

Må man i en livestream eller videoproduktion afspille musik fra YouTube, Spotify, iTunes, CD eller lignende?

Det korte svar er: Nej. Indspilninger, som andre har produceret, er en vare, som man ikke må kopiere / distribuere/genudgive digitalt ved at benytte den i en video.

I forhold til YouTube er deres [vejledning om ophavsret](#) for omfattende til at gennemgå eller opsummere her. For Spotify gælder samme begrænsninger som ved fysiske gudstjenester. Se reference ovenfor til Spotifys [Terms & Conditions](#), punkt 9, stk. 1.

Afspilning af musik fra CD eller iTunes kan lovliggøres gennem aftale med Gramex og/eller Koda. Den enkelte kirke må definere sit konkrete behov og kontakte Gramex og/eller Koda herom.

1/5 2020, Thomas Baldur